

Crònica

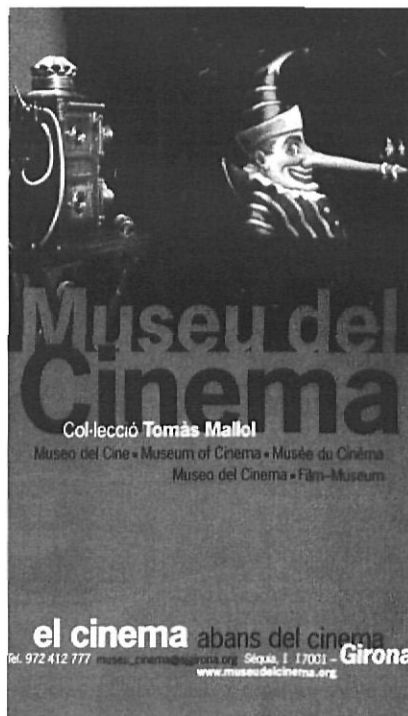
Quatre anys i nova empenta

El Museu del Cinema de Girona ha celebrat el quart aniversari de la seva inauguració amb l'ampliació de l'espai expositiu i la introducció de nous elements. El seu fons, elaborat pel pacient Tomàs Mallol, segueix sent un dels més importants del món.

Com una al·legoria de la societat actual, a mig camí entre la virtualitat i la realitat difusa, el Museu del Cinema de Girona va inaugurar el mes d'abril passat un nou espai dedicat al Cine NIC. Es tracta d'un projector d'imatges infantil semblant a un Cine Exin. Des de la seva aparició al mercat, als anys trenta, fins al 1974, se'n van vendre ni més ni menys que deu milions d'exemplars. La sala de Cine NIC, situada a la primera planta de l'edifici, es completa amb dos aparells interactius que permeten als visitants fer una projecció i transportar-se a èpoques passades.

Els canvis afecten també l'exposició permanent de la tercera planta, amb la presència d'un Fantascope, una llanterna màgica que mostrava fantasmagories a un públic bocabadat de mitjan segle XIX. Aquesta peça és d'adquisició recent. A més, s'ha millorat la posada en escena dels diferents espais, amb una cronologia de l'evolució tecnològica en el període 1874-1895, i s'han afegit un seguit de fotografies sobre el precinema i el cinema.

Podem veure altres peces del fons, fins al moment inèdites: un poliorama del final del segle XIX, situat probablement en un local

de varietats de Barcelona; un diorama (1880-1920); una càmera fotogràfica de taller Goldman (1860-1899), que era la peça típica del fotògraf professional; o un teló d'estudi de fotografia (1880-1920). Tot això sense oblidar l'atracció principal: el Mondo Nuovo, un aparell únic, rescatat de l'oblit per Mallol i que, entre els segles XVIII i XIX, va simbolitzar l'atracció de fira per excel·lència i la imatge més propera que tenien els nostres avantpassats d'una realitat recreada i en moviment. Una alternativa visual que, de mica en mica, ha xuclat i mediatitzat la realitat física.

Paral·lelament, es van fer una sèrie d'actes lúdics, com un espectacle musical o la realització d'una obra teatral, tot amb la mateixa intenció: intentar que el ciutadà s'apropi al museu.

L'efecte Sunyer, premi Mestres 68

Salvador Sunyer i Aimeric i les escoles La Bressola van ser guardonats en la vuitena edició dels premis Mestres 68, de Girona.

El propassat tres de maig, a la sala d'actes de l'escola universitària de formació del professorat de la UdG, vam viure un acte singular, és a dir, poc freqüent. L'associació Mestres 68 i les institucions que li fan costat (Conselleria d'Ensenyament, UdG, Diputació de Girona, Rosa Sensat...) atorgaven els seus vuitens premis anuals en reconeixement a la tasca desenvolupada en el món de l'educació a Salvador Sunyer i Aimeric, el personal, i a La Bressola, l'institucional. Presentats pel rector de la UdG, Joan Batlle, en el seu primer acte públic, vam escoltar els parlaments de Marta Mata (ànima, més que presidenta, de Rosa Sensat), Josep Callís (president de Mestres 68 i ànima també d'aquests premis) i el de cloenda, a càrrec de la consellera d'Ensenyament, Carme Laura Gil. Pel mig, les gloses de Miguel Berga a Salvador Sunyer i Enric Larreuta a La Bressola i les respostes dels homenatjats.

Em referia abans a un acte poc freqüent perquè allò que en principi es reduïa al lliurament més o menys formal d'uns premis resultava ser, en la meua opinió, una veritable lliçó magistral compartida pels oradors i oradores de la taula, una lliçó

extraordinària envoltada a més a més, d'afectes i complicitats. Com que no tinc les paraules justes per fer aquí cinc cèntims fidels del contingut de l'acte us faig arribar telegràficament algunes sensacions que vaig viure... Escoltant la majoria de paraules, reivindicatives de la necessitat i la urgència de la normalització lingüística, cultural i política del nostre país, em vaig sentir traslladat als anys setanta, en què, acabat d'arribar a Catalunya, vaig escoltar, entendre i fer meua aquesta reivindicació desesperada. Vaig pensar que aquestes dècades passades han estat temps malaguanyat i que, a més a més, una bona part de la ciutadania ha perdut empena i capacitat (i ganes) de mobilització, i es mou més resignada i desesperançada que mai amb les lògiques previsions pessimistes de futur que això implica; les paraules de Salvador Sunyer sobre el tema,

Qüestió de noms i de fets

Amb motiu de les obres que es projecten a la plataforma sobre l'Onyar que porta el nom de plaça de Catalunya, algú s'ha sorprès del fet que l'Ajuntament de Girona l'hagués denominat així en ple rigor de la dictadura franquista. L'acord va ser pres, en efecte, el setembre de 1967, i sembla bastant inexplicable, perquè en aquells moments totes les places principals de pobles i ciutats es deien «del Caudillo», amb l'excepció singular de Girona on, tanmateix, hi havia una rambla «del Generalísimo». La plaça del Vi, que era la més important, havia estat rebatejada com a plaça «de España».

L'explicació –que convé recordar– és la que segueix. El 24 de juny de 1967, en encetar una nova etapa, el setmanari *Presència* va demanar als lectors que suggerissin noms per a la plataforma que aleshores s'estava construint sobre l'Onyar. Les respostes no es van fer esperar. Quan un lector va demanar que no hi possessin «cap nom de persona que encara visqui», tothom va entendre què volia dir. Els noms que van fer més fortuna van ser els geograhicohistòrics –plaça de l'Areny, del portal de l'Àngel, del Pes de la Palla, del portal d'en Vila, del Carne– i els simbòlics, entre els quals va destacar des del primer dia el de plaça de Catalunya. L'historiador Santiago Sobrequés justificava així la seva proposta: «Girona està en deute amb Catalunya, i ara seria una bona ocasió per a saldar-lo. Per altra part, seria un nom de tots, capaç de superar amb èxit les vicissituds del temps».

Encara no havien transcorregut tres mesos de l'inici de la consulta que l'Ajuntament va prendre per unanimitat el seu acord. Va ser, sens dubte, una decisió intel·ligent. *Presència*, sempre tan crítica, va felicitar el consistori per la coincidència entre el desig dels ciutadans i l'acord dels regidors. Tot i que aquests, en prendre'l, es van curar en salut i van fer constar que «la ciudad disfruta ya de una vía denominada plaza de España».

Amb la reinstauració democràtica, la *plaza de España* va tornar a ser la plaça del Vi, encara que l'única manera d'eliminar del nomenclàtor el nom de Carrero Blanco va ser donar el nom de *plaça d'Espanya* a l'espai que els franquistes li havien dedicat i que tothom anomena «la plaça de l'Estació». La plaça de Catalunya, en canvi, tal com havia profetitzat Sobrequés, ha «superat amb èxit les vicissituds del temps».

Narcís-Jordi Aragó

S. MARTÍ

com sempre, van ser encertades, sabedores i magistrals!

I, a tall d'acomiadament, un record al plaer d'escoltar la glosa d'en Miquel Berga explicant els secrets de l'*efecte Sunyer*: una síntesi màgica i saltena, producte típic de la factoria de Salt, de l'alè i l'herència, del magisteri d'aquest fill predilecte. Llàstima de l'absència dels membres, tret d'un, de la corporació municipal, i d'altres persones oficialment rellevants del poble.

Sebas Parra

Salvador Sunyer a la plaça de Catalunya de Girona, l'11 de setembre de 1977.

Temporada eterna

És pràcticament impossible fer la llista de fires i museus de temàtica particular, d'oficis o de festes singulars que es conserven, es fomenten i que sobretot s'anuncien a casa nostra. Cada any que passa n'hi ha més. Així mateix, també perquè cada cop n'hi ha més, es fa impossible de saber els espais d'interès ecològic, forestal o senzillament paisatgístic que hi ha a les nostres comarques. Espais que, malauradament, no acaben de ser sovint del tot protegits, però que cada vegada són més visitats, encara que no sé si es pot dir ben bé que cada vegada hi ha més gent que els valora. Sovint, el fet és que la gent anem a visitar-los un cop i prou. Després, també en general, volem visitar –els més incauts en diuen *conèixer*– altres territoris o altres coses. Convertides en un gran parc temàtic al servei del turisme, de l'especulació i del negoci, avui les comarques gironines –no exclusivament, és clar, però sí que amb una mica més de fidelitat que altres zones– s'assemblen cada cop més a la gent d'aquella antiga casa pairal que, com que volen fer creure encara continuen sent el que potser no van arribar a ser exactament mai, ensenyen i exhibeixen tot el que poden, tot el que els queda del seu suposat poder i de les seves admirables riqueses. Els d'aquestes comarques, però, què més ensenyarem després? Amb quin esquer entabanarem encara aquell peix que, més que alimentar-se, en un sentit metafòric, gràcies al que li mostren, el que fa de veritat, i això en un sentit ben real, és alimentar-nos? Tanquem la temporada turística un cop més. Abans, el setembre era el mes de fer balanç i plegar; ara, en canvi, és el mes en què es prova que la temporada continuï. Si no ho han fet encara, més d'un parlarà aquests dies de turisme de qualitat, de la necessitat de desestacionalitzar el turisme tant com es pugui. Aviat, amb sort a l'octubre i si no al novembre, quan els ponts i les vacances que ens acosten al Nadal ja s'ensumin, continuarem parlant de turisme, si bé concretant-ho en uns altres llocs. Anirem d'orient a ponent, per dir-ho de pressa. Sense moure'ns mai, però, del turisme. Parc temàtic per a tots els que vénen i fins i tot per als que no arriben ni a venir, els d'aquestes comarques no som també a la vegada cada cop més monotemàtics?

Xavier Cortadellas

Una darrera lliçó per a una primera lectura

El 29 de maig el professor Modest Prats va inaugurar la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona. L'estrena d'aquesta capella gòtica dedicada a sant Miquel coincidí amb la darrera lliçó de Modest Prats a la Universitat de Girona, «La Paraula i les paraules», que omplí a vessar una Sala de Graus disposada a escoltar les sàvies paraules del mestre.

«Estem contents de tornar a tenir el professor Modest Prats al nostre costat, de poder assistir a la seva lliçó i de poder escoltar una

vegada més les seves paraules sàvies que glossaran «La paraula i les paraules» i proclamaran, també una vegada més, la seva veneració per la Paraula i el seu amor apassionat a les paraules, per la seva doble condició de capellà i de filòleg». Amb aquesta amable introducció, expressada en un to distès, la professora Mariàngela Vilallonga va donar pas a la darrera classe del professor Modest Prats a la Universitat de Girona, pronunciada en una Sala de Graus esplèndida, plena d'autoritats, professors, exalumnes i, en definitiva, de gent que ha admirat, admira i mantindrà en el record les gesticulacions i el mestratge d'aquest eminent filòleg i amic. La nova Sala de Graus, que embolcallarà les properes

Modest Prats (Castelló d'Empúries, 1936).

JOSEP M. OLIVERAS

lectures de tesis doctorals, va tenir en la classe de Modest Prats una darrera lliçó que obre el camí a futurs esdeveniments acadèmics per a noves generacions d'estudiants de Lletres. Una darrera lliçó, doncs, per a unes properes lectures.

L'acte –que va incloure els discursos del degà de la Facultat de Lletres, Joan Nogué, del president del Consell Social, Jaume Casademont, i del vicerector Josep Maria Nolla, i que es va cloure amb una cantata del cor de la Universitat de Girona– va servir també per regalar a Modest Prats els dos volums de la revista *Estudi General* titulats *Miscel·lània d'homenatge a Modest Prats (I i II; 2000–2001)* i, també, un quadre original que

Domènec Fita va crear especialment per a aquest dia.

La calidesa d'un ambient en què res no fou sobrer va ser un bon punt i final per a dos esdeveniments excepcionals que s'han gestat i preparat paral·lels per tal que convergissin en un mateix acte. Que només són mereixedores de tants esforços i d'actes tan excepcionals les persones excepcionals com Modest Prats ho van deixar entreveure les paraules de Mariàngela Vilallonga, que va dir referint-s'hi: «Ha tingut sempre les paraules adequades i justes per confortar-nos, per encoratjar-nos, per guiar-nos». Donem gràcies, tots nosaltres, a aquestes Paraules.

Daniel Ferrer

Edgar Morin, l'ètica de la comprensió

El filòsof i sociòleg Edgar Morin, considerat un dels intel·lectuals més brillants del panorama europeu actual, va ocupar entre el 10 i el 14 de juny la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani, per tal d'oferir un curs sobre «Pensament complex i ètica».

Morin, que va iniciar la seva activitat intel·lectual en la immediata postguerra, s'ha caracteritzat per la seva voluntat d'establir uns models de pensament antidogmàtics que puguin oferir una lectura transversal del món a partir de diferents camps disciplinaris. El seu principal corpus de treball ha

estat recollit en cinc volums que porten per títol *La Méthode* i on estableix un mètode per pensar el món del coneixement, de les idees o més recentment per interrogar-se —en el seu últim treball publicat— sobre la constitució de la identitat humana. A part, Morin ha publicat treballs sobre diferents àmbits disciplinaris, com ara

l'Europa contemporània, el mite de la mort, o el cinema, i fins i tot ha recollit la seva experiència vital al costat de la resistència en un text de caràcter autobiogràfic anomenat *Els meus dimonis*.

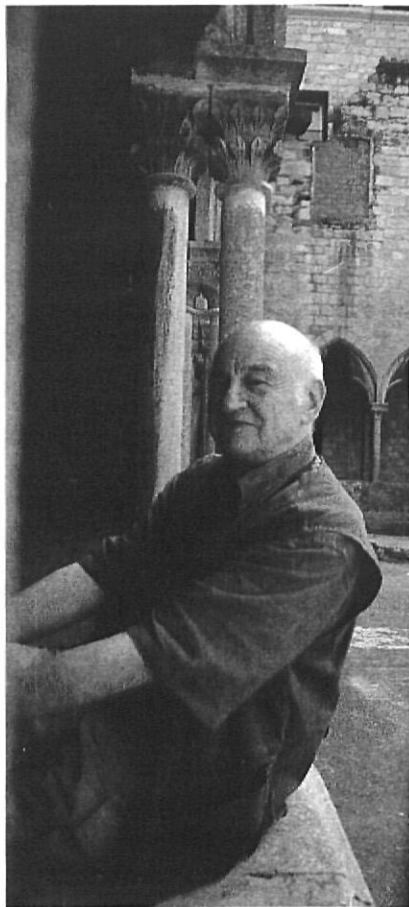
A llarg de les deu sessions que van compondre el seminari sobre «Pensament complex i ètica», Morin va intentar dur a

L'olor del llorer

Les espècies i les herbes que els bons cuiners administren amb ciència als plats que elaboren són la subtilesa del pensament transportada al menjar. Fins i tot la vianda rutinària, la ració de verdura bullida dels dies laborals amb el seu tall de carn corresponent, condimentada amb una mica de llorer o d'alfàbrega, amb un pols de pebre o un rajolí d'oli de sèsam, s'adorna delicadament amb una aroma imprecisa de terra fecunda i herbes mentolats que regala a la boca al·lucinacions boscatanes de sàtirs, fades i fetillers. La facultat del gust ha estat indispensable en l'evolució dels humans per garantir l'accés al somni i l'esperança, o per retenir la imatge de temps millors que el vapor d'un guisat amorosat amb nyores o safrà intensifica de manera semblant com el perfum d'encens contribueix a la revelació del misteri en les celebracions de l'epifania. El sabor refinat de l'espècia, quan és distingit al paladar com una aurèola despresa en l'engrunament pastós del menjar que masteguem, com un halo de benaurança que no nodreix, però que ho és tot, que és com la bondat del sant, el coratge del soldat, la tendresa maternal, la invisible qualitat sense la qual els cossos serien esquelets sense temperament; quan la fragància de l'espècia s'allibera entre els sucs que segreguen els menjars indignes amb què tot sovint ens alimentem, la vida pren de sobte tota la seva gravetat, torna a ser aquella experiència necessària que meravella conèixer encara que costi tantes penes i treballs.

El gaudi de tot allò que ens passa a vegades depèn d'apreciacions tan subtils i senzilles com les que procura a l'olfacte l'olor de llorer que escampa un sofregit. Potser per això ens agrada tant ser convidats a sopar a casa dels altres, perquè ens ofereixin condiments insòlits però apropiats, que sorprenguin el gust, que se'ns desconeguin a la boca, i que al mateix temps la satisfacin, com fan les bones amistats. Per això, també, sentim una decepció inexplicable quan a la taula d'un altre reconeixem sabors idèntics als que preparem a casa, com si confiant a celebrar la novetat, la descoberta, l'aprenentatge, haguéssim trobat la tristesa de què fugíem amagada en una cuina inesperadament consanguínia. S'entén que la gent tingui cada cop més tirada a la gastronomia que recorre al picant i l'acidesa, als contrastos forts de mel i sal, a l'alterança de textures cremoses i crostes cruixents; a la cuina elaborada amb sobresalts i efectismes astuts, una cuina exòtica que promet l'assalt a una vida trepidant. Ara ja no se'n fa prou, amb la humil fulla de llorer, amb la petita felicitat de retrobar el bosc entre les dents.

Eva Vázquez

Edgar Morin, al claustre de Sant Domènec de Girona.

terme un desplaçament del seu treball metodològic al voltant del pensament complex, entès com una forma de pensament que analitza la complexitat de la natura humana posant de relleu tots els seus aspectes contradictoris, fins al territori pròpiament dit de l'ètica. El filòsof es va mostrar partidari de reivindicar una ètica de la comprensió com a camí necessari per assolir la comprensió de la complexitat de l'individu. La comprensió ens porta a examinar totes les contradiccions, a veure com darrere de cada acció hi ha sempre alguna cosa que trontolla i que modifica l'equilibri entre els ésser humans i l'entorn social. Morin va desplaçar el concepte d'ètica cap al camp del coneixement per reflexionar, posteriorment, sobre l'ètica aplicada a la justícia o l'ètica

aplicada a la ciència. Sobre aquest darrer punt, Morin considera que mentre durant anys la ciència va poder gaudir d'una certa autonomia a la recerca del seu propi concepte de veritat, en els darrers temps ha hagut d'establir ponts amb l'ètica i la política per tal de poder marcar progressivament els seus límits. Al final del curs va insistir en el que anomena l'ètica de la perdició. El terme parteix de l'assimilació de la idea que l'individu es troba perdut dins d'un món que no li ha dit mai d'on ve, ni cap on va. Actualment, l'ésser humà es troba en una mena de cruïlla de la història en la qual es posa en evidència la fi d'una etapa i el naixement d'una de nova. En aquest parèntesi, l'individu ha d'assumir la seva pròpia perdició i buscar camins que li permetin lligar-se amb l'altre, establir lligams de solidaritat per combatre la seva solitud.

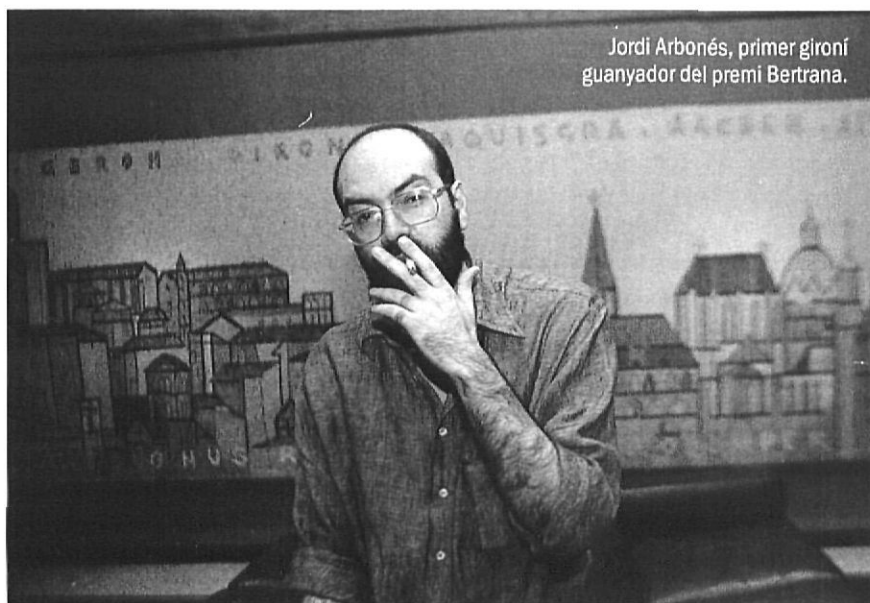
Àngel Quintana

Premis literaris a la Devesa

Per segon any consecutiu, la Fundació Bertrana va fer coincidir la mítica data del 21 de juny amb la del lliurament dels Premis Literaris de Girona, i ho va fer, altre cop, en el marc impagable de la Devesa.

La fórmula té moltes virtuts, i en són millor demostració els més de 300 assistents que varen voler tornar a encetar l'estiu participant en directe del que és una de les convocatòries adreçades als autors de textos en llengua catalana més atractives, tant pel prestigi que té, com per la varietat de gèneres que inclou, per l'alt volum de participants, per la seva generosa dotació econòmica i per la seva projecció mediàtica.

Presentat per l'actriu Rosa Boladeras, l'acte va iniciar-se amb un seguit de parlaments institucionals segurament inevitables, però clarament sobredimensionats. A

Jordi Arbonés, primer gironí guanyador del premi Bertrana.

Verdaguer i Gaudí, des de Girona

Qui vulgui encarar des d'un punt de vista gironí els dos centenaris de catalans il·lustres que celebrem enguany, ho tindrà molt més senzill en el cas de Jacint Verdaguer que en el d'Antoni Gaudí. Les relacions de Verdaguer amb les comarques gironines van començar ja quan ell tenia quinze anys i es va escapar de Vic per passar unes vacances de Setmana Santa a Figueres. Però es tornaren especialment fructíferes a partir de 1884, en què va passar tot un estiu a la Mare de Déu del Mont. Si és prou accessible, a més, resseguir les petjades gironines en la biografia i l'obra de Verdaguer, és perquè són aplegades en l'excel·lent antologia que Modest Prats i Joan Carreres van editar el 1984 amb motiu del centenari de l'estada del poeta al santuari marià. *Verdaguer a la Mare de Déu del Mont* reuneix totes les dades, les proses i els poemes que un gironí de pro i lletraferit hauria de conèixer. Quan hi va arribar des de Banyoles, Verdaguer era ja un poeta celebrat, estava dormint un somni nou que l'havia de dur a *Canigó* i, agombolat pel majestuós paisatge i la solitud acompanyada del Mont, va passar-hi un estiu ple de creativitat que sempre més recordà amb agrament, alhora que tenia de referències gironines tant *Canigó* com d'altres proses i poemes. Tots s'hi troben, al recull esmentat, però de més a més s'hi poden llegir anècdotes significatives de la manera de treballar de mossèn Cinto, com quan s'hi narra el seu interès per recollir, llapis i camet a la mà, tant les dites i llegendes de pastors i pagesos que rondaven entre el Mont i el Noguer de Segueró com les explicacions sàvies de l'erudit Pere Alsius, del polifacètic Estanislau Vayreda o de l'historiador Pella i Forgas, a qui va conèixer a Begur a final d'aquell fèrtil estiu i a qui va dedicar el llarg poema *L'Empordà*. Parar oïda a totes les veus i a tots els parlars fou la fórmula magistral de Verdaguer, la síntesi de la tradició popular i culta en un gresol personalíssim.

En canvi, tindrà més feina qui vulgui relacionar Gaudí i Girona. Potser perquè el modernisme, arribat a les terres gironines, es transformà ben aviat en les formes més assenyades del noucentisme, des de la meua ignorància gosaria dir que el gaudinisme hi té poc pes, en la història de l'arquitectura gironina. Ho afirmo sobretot a partir del cas de Rafael Masó: tot i que ell mateix era un devot de Gaudí com molts dels seus companys, va entendre ben aviat que no havia de seguir-lo. Així, el 1907, en un parell de cartes, mentre en una afirmava aquesta admiració pel que Gaudí estava construint, a l'altra abjurava de l'etiqueta de modernista que un imprudent havia volgut encolomar-li. Una actitud de respecte amb distància envers Gaudí i el seu modernisme inimitable que també adoptaren altres col·legues gironins de Masó.

Josep Pujol

continuació, es va anar succeint el torn dels diferents portaveus de cada jurat (algun dels quals també molt retallable) i es va reclamar la presència a l'escenari de cada un dels guanyadors de la present edició d'aquests premis.

Va encetar la sèrie el lliurament del II Premi Lletra a la millor pàgina web realitzada arreu del món per mostrar i promocionar la literatura catalana a Internet. El premi se'l va endur l'espai virtual *El tacte que té*, una pàgina web i revista bimensual que justament ara celebra el seu primer aniversari.

Tot seguit es va lliurar el VII

Premi Cerverí de lletra per a cançó. Pel que fa al premi per votació popular, el va recollir Francesc Ribera, *Titot*, cantant dels grups Brams i Mesclat guardonat pel tema *Com goses?*, una cançó que ell interpreta i que té un missatge clarament antiracista. El premi de lletra per a cançó va recaure en el tema *Astronauta*, de Miquel Pasqual, el qual va aprofitar per reivindicar la cançó com a gènere literari amb un alt poder comunicatiu.

Va rebre el XVII Premi Ramon Muntaner de literatura juvenil Josep-Francesc Delgado, amb la novel·la *Els llops de la lluna*

roja, que, segons l'autor, té l'objectiu de combatre l'oblit entorn de tot el que va ser la guerra i la postguerra i que, també segons va dir, contribueix a distanciar les generacions.

Albert Ferrer va obtenir el XXIII Premi Carles Rahola d'assaig amb una tesi doctoral en la qual revisa l'evolució del concepte d'Unió Europea i la influència que hi ha tingut el romanticisme.

Adam Manyé va guanyar el XXV Premi Miquel de Palol de poesia amb l'obra *Finta*, poemari en tres blocs del qual el jurat va ressaltar la varietat de registres i el contingut filosòfic i vital.

Per primera vegada en tota la seva història, un autor gironí va adjudicar-se el premi Prudenci Bertrana de novel·la. Jordi Arbonès (Nif), amb un llarg currículum de guardons, va guanyar amb la novel·la *Matèria fràgil*, ambientada en un balneari i centrada en la fragilitat de l'home, del cos i del temps.

Els assistents a la festa vàrem agrair la discreció amb la qual els jurats varen evitar les filtracions, com també la independència dels jurats en escollir obres amb temes que, d'entrada, s'allunyen dels tòpics comercials més sovintejats. En l'aire de la Devesa el comentari dominant es centrava en la necessitat de retallar l'extensió dels discursos institucionals, i de perseguir, com s'ha fet en altres ocasions, el diàleg entre el presentador, els portaveus i els guardonats, si és que es pretén que la nit sigui enriquidora i contingui una dosi d'emoció sense la qual l'acte públic no tindria massa sentit.

Enric Tubert i Canada